

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.020.03.2015
P/15/069

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/069 – <i>Dostępność publicznego transportu zbiorowego dla osób niepełnosprawnych w miastach na prawach powiatu</i>
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Andrzej Drażek główny specjalista k. p., upoważnienie do kontroli nr 97376 z dnia 16 września 2015 r.
Jednostka kontrolowana	Miejski Zarząd Dróg w Rzeszowie, (dalej MZD)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Magdoń dyrektor Miejskiego Zarządu Dróg od 2 listopada 2011 r. [dowód: akta kontroli str. 1-5]

Ocena ogólna
z uzasadnieniem¹

II. Ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Do MZD nie wpłynęły skargi dotyczące dostępności publicznego transportu zbiorowego dla osób niepełnosprawnych.

MZD, w ramach zadań statutowych i realizacji projektu „*Budowa systemu integrującego transport publiczny Miasta Rzeszowa i okolic*” przebudowuje istniejące zatoki autobusowe, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w *sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie*.²

W wyniku dokonanych oględzin stwierdzono przystosowanie zatok autobusowych i przystanków dla potrzeb osób niepełnosprawnych a w szczególności dla poruszających się na wózkach inwalidzkich.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

6.3.1. Dostosowanie infrastruktury przystankowej do potrzeb osób niepełnosprawnych

19.1 Wykorzystanie ustaleń kontroli zewnętrznych dotyczących dostosowania infrastruktury przystankowej dla osób niepełnosprawnych

Opis stanu
faktycznego

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

² (Dz.U. nr 43, poz. 430, ze zm.)

W latach 2013 – 2015 (I półrocze) w MZD nie były przeprowadzone kontrole zewnętrzne dotyczące dostosowania infrastruktury przystankowej dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

[dowód: akta kontroli str. 6-18]

20.1 Wykorzystanie informacji zawartych w skargach dotyczących dostępności publicznego transportu zbiorowego dla osób niepełnosprawnych

Opis stanu faktycznego

W latach 2013 – 2015 (I półrocze) do MZD nie wpłynęły skargi i wnioski dotyczące dostępności publicznego transportu zbiorowego dla osób niepełnosprawnych.

[dowód: akta kontroli str. 19-22]

21.1. Informowanie organizatora o potrzebach osób niepełnosprawnych

Opis stanu faktycznego

Miejski Zarząd Dróg w Rzeszowie – jednostka organizacyjna Gminy Miasto Rzeszów - działa w oparciu o Statut stanowiący załącznik do uchwały Rady Miasta Rzeszowa nr LVI/1071/2013 z dnia 9 lipca 2013 r. Według zapisów Statutu Zarząd realizuje zadania prezydenta Miasta Rzeszowa jako zarządcy dróg publicznych na terenie Rzeszowa.

Do szczegółowych zadań MZD według zapisów § 2 Statutu należy m.in. : utrzymanie dróg wewnętrznych, pełnienie funkcji inwestora dróg wewnętrznych, którymi włada Gmina Rzeszów, utrzymanie części dróg zajętych pod przystanki komunikacyjne.

MZD pełnił funkcje inwestora robót budowlanych w zakresie budowy, przebudowy i remontu ulic – dróg publicznych i wewnętrznych.

[dowód: akta kontroli str.23-26]

Publiczny transport zbiorowy w Rzeszowie planowany, organizowany i realizowany jest przez - jednostkę organizacyjną Gminy Miasto Rzeszów – Zarząd Transportu Miejskiego. Według zapisów statutu Zarządu Transportu Miejskiego do zadań szczegółowych należy m.in. :inicjowanie przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie budowy, rozbudowy, modernizacji obiektów i urządzeń oraz zakupów inwestycyjnych związanych z publicznym transportem zbiorowym i kontrola sprawności technicznej infrastruktury przystankowej oraz pętli autobusowych będących we władaniu ZTM Rzeszów.

[dowód: akta kontroli str. 27-32]

W Rzeszowie realizowany jest, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, projekt „Budowa systemu integrującego transport publiczny Miasta Rzeszowa i okolic”.

Instytucją zarządzającą projektem jest Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, instytucją pośredniczącą Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości a beneficjentem Gmina Miasto Rzeszów.

Jednostkami realizującymi projekt są Zarząd Transportu Miejskiego w Rzeszowie, Miejski Zarząd Dróg w Rzeszowie, Biuro Gospodarki Mieniem Miasta Rzeszowa i Urząd Miasta Rzeszowa.

Łączna wartość projektu wynosiła 318 555 126 PLN, w tym kwota dofinansowania 250 022 101 PLN (maksymalnie 85 % wydatków kwalifikowalnych).

MZD zrealizował zadania inwestycyjne na kwotę 188 836 723 PLN uzyskując kwotę dofinansowania z UE w wysokości 154 370 255 PLN.

Zakres rzeczowy projektu obejmował :

1. Projekt i wdrożenie Zintegrowanego Systemu Zarządzania Ruchem i Transportem Publicznym wraz z dedykowaną mu platformą teleinformatyczną .
2. Zakup nowoczesnego taboru autobusowego.
3. Przebudowa/rozbudowa lokalnego układu komunikacyjnego, modernizacja infrastruktury na potrzeby transportu publicznego.

[dowód: akta kontroli str.33-36 i 179]

Projekt pn. „Budowa systemu integrującego transport publiczny Miasta Rzeszowa i okolic” został zrealizowany w oparciu o zapisy rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 Dz. Urz. UE L 210/25 z dnia 31.07.2006 r. W zakresie polityki równych szans oraz niedyskryminacji poprzez zapewnienie równego dostępu do wybudowanej infrastruktury, w ramach działań MZD, w projekcie zaplanowano i wykonano udogodnienia dla osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej mobilności w ramach rozbudowy/ przebudowy dróg wchodzących w zakres projektu. W obrębie przejść dla pieszych wykonano obniżenia krawężników.

W ramach „Rzeszowskiego Inteligentnego Systemu Transportowego” na 53 sygnalizacjach świetlnych zostały zamontowane przyciski dla pieszych dla osób niepełnosprawnych i niedowidzących realizujące następujące funkcje:

- naprowadzania na przejście dla pieszych sygnałem dźwiękowym,
- potwierdzenie zgłoszenia potwierdzeniem optycznym oraz sygnałem dźwiękowym,
- sygnał dźwiękowy przy nadawaniu sygnału zielonego oraz zielonego migającego,
- wibracja przycisku,
- sprawdzenie poprzez dotyk w dolnej części przycisku kierunku przejścia dla pieszych.

W toku realizacji zadania „Rozbudowa al. Rejtana” na wniosek Zakładu Pracy Chronionej „RENA” wybudowano dodatkową zatokę autobusową.

[dowód: akta kontroli str. 35]

W czasie rozbudowy 37 ulic przebudowano istniejące zatoki autobusowe. W wyniku realizacji projektu powstały udogodnienia likwidujące bariery dla osób o ograniczonej mobilności: inwalidów narządu ruchu, osób starszych, chorych, podróżujących z małymi dziećmi, kobiet w ciąży. W ramach projektu zakupiono dla komunikacji miejskiej 80 szt. taboru niskopodłogowego z tzw. układem przykłąku oraz rampami dla wózków w drzwiach środkowych, co ułatwia wsiadanie i wysiadanie osobom o ograniczonej mobilności. Autobusy posiadają wydzielone miejsce dla wózków z możliwością ich zamocowania oraz wydzielone miejsca siedzące dla osób niepełnosprawnych. Autobusy wyposażone są w system informacji głosowej na zewnątrz i wewnątrz, pojazdu, co stanowi istotne udogodnienie dla osób niewidomych i niedowidzących. Przyciski służące do sygnalizowania potrzeby zatrzymywania pojazdu posiadają opis alfabetem Braille'a. Zamontowane na 73 wybranych przystankach autobusowych tablice informacji pasażerskiej (SIP) posiadają funkcję zapowiedzi głosowych o czasie oczekiwania na autobus, wzbudzaną oznakowanym alfabetem Braille'a przyciskiem oraz pilotem.

W projekcie wykonano udogodnienia dla osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej mobilności w ramach rozbudowy/ przebudowy dróg. W obrębie przejść dla pieszych obniżono krawężniki a zamontowana na 53 skrzyżowaniach sygnalizacja świetlna wyposażona jest w funkcję naprowadzania, sygnałów dźwiękowych oraz wibracji wskazującej kierunek przejścia dla pieszych.

W latach 2016-2022 planowane jest przez Zarząd Transportu Miejskiego zamontowanie systemu oznaczeń dla niepełnosprawnych na przystankach polegające na wyposażeniu infrastruktury przystankowej w elementy usprawniającej funkcjonowanie transportu publicznego, takie jak :

- wymiana krawężników na „wklęsłe” co pozwoli autobusom podejżdżać do krawędzi chodnika i wygodniej wchodzić pasażom,
- wyposażenie we wtopione tzw. „e ciągi” piesze udogodnienia dla osób niedowidzących,
- elementy nowoczesnej interaktywnej pasażerskiej informacji przystankowej.

W ramach zrealizowanych przez MZD inwestycji spełniono warunki do korzystania z drogi publicznej przez osoby niepełnosprawne, w szczególności poruszające się na wózkach inwalidzkich wynikające z rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

Wykonano m.in.:

- w obrębie przejścia dla pieszych, na połączeniu chodnika z jezdnią - rampy o szerokości nie mniejszej niż 0,9 m i pochyleniu nie większym niż 15%,
- obniżono krawężniki w obrębie sąsiednich przejść dla pieszych,
- sygnalizację świetlną przejść dla pieszych wyposażono w sygnalizację dźwiękową,
- urządzenia na chodniku, w szczególności podpory znaków drogowych, słupy oświetleniowe usytuowano w sposób nie utrudniający użytkownika chodnika, w tym przez osoby niepełnosprawne,
- pochylenie podłużne chodnika lub samodzielnego ciągu pieszego nie przekracza 6%,
- drzewa w pasie drogowym są tak usytuowane, żeby w okresie swojej wegetacji nie powodowały niszczenia nawierzchni drogi oraz nie utrudniały użytkownika chodników przez pieszych, w szczególności przez osoby niepełnosprawne,
- obiekty i urządzenia w pasie drogowym, przeznaczone dla uczestników ruchu, zapewniają bezpieczeństwo ich użytkownika, w tym również przez osoby niepełnosprawne,
- wymiary stanowisk postojowych, w zależności od ich usytuowania w stosunku do krawędzi jezdni, posiadają odpowiednie parametry umożliwiające korzystanie przez osoby niepełnosprawne.

[dowód: akta kontroli str. 36-38 i 179]

Realizując projekt „Budowa systemu integrującego transport publiczny Miasta Rzeszowa i okolic” Prezydent Miasta Rzeszowa, na podstawie art. 7 ust.1 pkt 2,4,17 i 18 oraz art. 33 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, wydał 8 maja 2013 r. zarządzenie nr VI/984/2013 w sprawie wprowadzenia i stosowania oznakowania elementów systemu komunikacji miejskiej Rzeszowa. Wprowadzony został do stosowania przez wydziały urzędu miasta i podległe jednostki organizacyjne „*Katalog Systemu Identyfikacji Wizualnej Komunikacji Miejskiej Rzeszowa*”.

W wymienionym Systemie w pkt. 7 opisano zasady rozmieszczania znaków w przestrzeni, sposoby i przykłady umieszczania znaków dla osób niewidomych i słabowidzących oraz oznakowanie dla osób niewidomych i słabowidzących. W pkt. 15 zawarto wizualizację wzorcowego przystanku z ułatwieniami dla osób niepełnosprawnych.

[dowód: akta kontroli str. 39-60]

MZD dostosował, na przebudowywanych drogach, przejścia dla osób niepełnosprawnych, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

Przykładowo zrealizowane inwestycje, które w swoich rozwiązaniach dostosowane są dla osób niepełnosprawnych to:

- 1 .Budowa kładki dla pieszych w ciągu ulicy Piłsudskiego w Rzeszowie z przebudową skrzyżowania ulicy Piłsudskiego i Grunwaldzkiej wraz z niezbędną infrastrukturą – wykonano ciągi komunikacyjne wyposażone w pochylnie, zamontowano windy dla osób niepełnosprawnych,
- 2 .Budowa i rozbudowa dróg publicznych w rejonie Wiaduktu Śląskiego (w rejonie centrum handlowego „Galeria Rzeszów”), Budowa połączenia ulic Ofiar

Katynia/Kotuli wraz z budową wiaduktu w Rzeszowie (w rejonie centrum handlowego „Nowy Świat”) – zamontowano windy dla osób niepełnosprawnych, 3 .Budowa drogi od ul. Załęskiej do ul. Lubelskiej wraz z budową mostu na rzece Wisłok (inwestycja planowana do użytkowania w październiku 2015) – na zatokach autobusowych i przejściach dla pieszych zastosowano płytki integracyjne (z wypustkami).

[dowód: akta kontroli str. 61-62]

Według dokumentacji Wydziału Pozyskiwania Funduszy Urzędu Miasta Rzeszowa – „Fizyki zgłoszeniowe dla projektów komplementarnych w ramach Strategii ZIT planowanych do wsparcia w PO PW 2014-2020” w okresie 2016-2018 w ramach realizacji projektu „Rozwój systemu transportu publicznego w Rzeszowie” zaplanowano budowę/przebudowę i wyposażenie infrastruktury przystankowej usprawniającej funkcjonowanie transportu publicznego, w tym :

- przystanki (150) wymiana krawężników na „wkłęsłe” co pozwoli autobusom podjeżdżać do krawędzi chodnika i wygodniej wchodzić pasażerom, wyposażenie tych przystanków w wtopione e ciągi piesze, udogodnienia dla osób niedowidzących.

W latach 2018-2022 planowane jest wykonanie takich samych usprawnień na 60 kolejnych przystankach.

[dowód: akta kontroli str. 63-85]

W kontroli ustalono, że ZDM utrzymywał w kontrolowanym okresie stałe kontakty służbowe z Zarządem Transportu Miejskiego w sprawach związanych z lokalizacją w pasach drogowych wiat przystankowych.

[dowód: akta kontroli str. 86-119]

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

22.1. Przyjęcie przez MZD wewnętrznych standardów dotyczących przystanków i dworców

Opis stanu
faktycznego

W MZD, w kontrolowanym okresie, nie przyjęto wewnętrznych standardów dotyczących przystanków i dworców.

[dowód: akta kontroli str. 120]

Zgodnie z przyjętym w Rzeszowie podziałem zadań MZD nie zarządza przystankami, nie zajmuje się wyposażaniem przystanków autobusowych w wiaty przystankowe i tablice informacyjne. MZD realizuje jedynie zatoki autobusowe, które spełniają wymogi rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie. Ponadto MZD bazuje na opracowanym przez Wydział Pozyskiwania Funduszy Urzędu Miasta Rzeszowa Katalogu Systemu Identyfikacji Wizualnej Komunikacji Miejskiej Rzeszowa, wprowadzonym do stosowania zarządzeniem VI/984/2013 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 8 maja 2013 r. Standardy dotyczące przystanków zostały określone przez Zarząd Transportu Miejskiego.

[dowód: akta kontroli str. 121-122]

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

23. Dostosowanie infrastruktury przystankowej do potrzeb osób niepełnosprawnych

Opis stanu faktycznego

W celu dokonania oceny dostosowania infrastruktury przystankowej do potrzeb osób niepełnosprawnych przeprowadzone zostały w toku kontroli oględziny 7 typowych przystanków i zatok autobusowych na terenie Miasta Rzeszowa. Oględziny zostały dokonane z udziałem specjalisty poruszającego się na wózku inwalidzkim.

W wyniku oględzin ustalono, że możliwość wsiadania i wysiadania osób poruszających się na wózkach inwalidzkich do autobusów komunikacji miejskiej jest zadowalająca. Specjalista stwierdził, że bezpieczne wsiadanie i wysiadanie z autobusów możliwe jest w wyniku betonowej powierzchni zatok i braku kolein, odpowiedniej wysokości krawężników oraz obniżeniom ułatwiającym wjazd i zjazd na chodniki.

W konkluzji swojego stanowiska specjalista stwierdził, że nie ma zastrzeżeń do przystosowania ocenianych zatok i przystanków autobusowych dla potrzeb osób niepełnosprawnych poruszających się na wózku inwalidzkim. Specjalista dodał, że można ulepszyć dostępność dla osób niewidomych i niedowidzących poprzez zamontowanie ostrzegawczych pasów lub taśm.

[dowód: akta kontroli str. 123-176]

W sprawie braku udogodnień dla osób niewidomych i niedowidzących w obrębie obiektów poddanych oględzinom dyrektor MZD wyjaśnił, że: *„Podstawową przyczyną powyższych braków jest brak obowiązujących przepisów, nakazujących ich stosowanie.*

Infrastruktura drogowa, w tym przystanki jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych i spełniają wymogi rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. (Dz.U. nr 43, poz. 430, ze zm.) w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

Przykładem dobrych praktyk inwestycji, które w swoich rozwiązaniach dostosowuje dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcją wzroku jest inwestycja pn.: „Budowa drogi od ul. Załęskiej do ul. Lubelskiej wraz z budową mostu na rzece Wisłok” (...) m.in. na zatokach autobusowych i przejściach dla pieszych zastosowano płytki integracyjne (z wypustkami). Informuję, że ZTM opracował program dostosowywania przystanków dla osób niepełnosprawnych, który zgodnie z informacją otrzymaną od ZTM ma być realizowany przez tę jednostkę w 2016 roku.”

[dowód: akta kontroli str. 177-178]

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia, na piśmie, umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od

³ D.U. z 2015 r. poz. 1096

dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Rzeszów, dnia   listopada 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Andrzej Drażek
Główny specjalista k. p.

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
podpis

.....
podpis